

Kateřina Tučková
Üldözött istennők
Pesti Kalligram, 2016, 400 oldal, 3490 Ft

Kettősségek könyve

Gyürky Katalin könyvajánlója

A *Gerta Schnirch meghurcoltatása* című regénye óta már nálunk is ismert cseh írónőnek, Kateřina Tučkovának a Kalligram Kiadó jóvoltából idén tavasztól egy újabb – számos jelentős cseh irodalmi díjjal kitüntetett – regényét tarthatjuk a kezünkben. Annak oka, hogy az *Üldözött istennők* című alkotás hazájában a 2012-es megjelenését követően azonnal bestseller lett, s azóta számtalan nyelvre, így magyarra is lefordították, a lebilincselő szűzségén keresztül feltáruló, egymással teljesen ellentétes, egymást kizáró szempontok és világnézetek ütköztetésében (is) keresendő.

Olyan kettősségek feltárásában, amelyek mind a társadalom, mind az egyén szintjén komoly döntésekre kényszerítenek, még akkor is, ha a könyvet olvasva arra döbbenünk rá, hogy az itt vázolt élethelyzetekben nem léteznek jó döntések.

A főhős, Dora Idesová életében biztosan nincsenek ilyenek, mivel személyisége két, egymással harcoló rétege folyamatosan gúzsba köti: egyfelől a cseh Tudományos Akadémia brünni néprajzi tagozatának kutatója, s mint ilyen, a ráció

rabja. Másfelől származása, pontosabban anyai ági felmenői révén a Fehér-Kárpátok vidékén tevékenykedő „istennők” leszármazottja, akik a racionalitást és a hagyományos orvoslást elutasítva, gyógynövényekkel, valamint jóslásokkal, viaszöntésekkel segítenek a honfitársaikon. Így Dora, „aki mindkét közül egyedül áll ennek a két, olyannyira eltérő világnak a határán, egy lábbal a tudomány világában, s közben mélyen gyökerezve az istennők valós életében”, többszörös döntéshelyzetbe kényszerül: néprajzkutatóként foglalkozzon-e az istennők életvitelével, azaz a kutatás miatt vegye-e csak egy kicsit is komolyan a véleménye szerint babonás trükkjeiket, vagy teljes mértékben határolódjon el az életvitelüktől, s racionális emberként ne is törődjön azzal, ami elvileg örökségképpen benne is ott munkál?

A személyes dilemmát az istennők 20. századi társadalmi megítélése látszólag eldönti. Amikor ugyanis Dora arról értesül, hogy a nagynénjét, Surmenát, aki őt és a fivérét anyjuk tragikus halála után nevelte, a II. világháborútól kezdve

ügynökök figyelték meg, úgy dönt, belekezd a kutatásba, pontosabban más alapokra helyezi a korábbi ismeretei alapján igencsak naivnak tűnő szakdolgozatát. S ha a magánéletet kettősségek uralták, a kettősügynök Švanc akták igazolta munkálkodásával, a németek és a csehek istennőkre vonatkozó ellentétes előjelű „terveivel” a Cseh-Morva Protektorátus létének, fennállásának nem kevésbé ellentmondásos voltába is jócskán bepillantást nyerünk.

A történelmi tények katalizálta, kezdetben jó döntésnek látszó kutatás azonban továbbra sem oldja, nem oldhatja fel Dora belső kettősségét. A Surmena-dosszié végigböngészése ugyanis egy személyes, az istennőktől megörökölt átokra is felhívja a figyelmét, amelyről – ugyanúgy, ahogy a felmenői tevékenységéről – nem tudja eldönteni, hogy higgyen-e vagy sem a létezésében és az erejében. S jó döntés erről sem születhet. Hogy miért nem, arról engedtessek meg, hogy ne én, hanem a könyv rendkívül érdekes, ugyanakkor hátborzongató fináléja számoljon be.